

מגילה

שינון הדף היומי בדרך קצרה

לע"צ הגאון רבי אברהם יהודה
בן רבי יעקב פרבשטיין זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

105 פרשת וארא תשפ"ב

מגילה כא-כו

דף כא אצל ר' ינאי למדו בעריפת עגלה שכתוב כפרה כקדשים שנעשים ביום, בטהרת מצורע כתוב זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו.

קצירת העומר כשרה כל הלילה, ושנינו בברייתא שהקצירה והספירה בלילה והבאתו ביום.

הכלל בדבר שמצוותו ביום כל היום, בא לרבות סידור וסילוק הבזיכין, שר' יוסי אומר שאם סילק את הישנה בבוקר ואת החדשה סידר בערב יצא, ומה שכתוב **תמיד** בא ללמד שהשולחן לא יהיה בלי לחם.

הכלל בדבר שמצוותו בלילה כשר כל הלילה בא לרבות אכילת פסחים, ולא כר"א בן עזריה שסובר שאכילת פסחים היא רק עד חצות, והוא למד בגזירה שווה שבאכילת פסח נאמר **בלילה הזה**, ונאמר **ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה** וכמו שמכת בכורות היא בחצות כך אכילת פסחים עד חצות.

פרק הקורא עומד

משנה קוראים את המגילה בעמידה ובישיבה, וגם שנים שקראו יחד יצאו, מקום שנהגו לברך יברך ובמקום שנהגו שלא לברך לא יברך, בשני וחמישי ובשבת במנחה יש ג' קוראים, ולא פוחתים ולא מוסיפים עליהם, ולא מפטירים בנביא, הפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולא אחריה, בר"ח ובחזה"מ יש ד' קוראים לא פוחתים ולא מותירים ולא מפטירים בנביא, הפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולא אחריה, והכלל הוא שביום שיש מוסף ואינו יו"ט קוראים ד', וביו"ט קוראים ה', וביוה"כ קוראים ו', ובשבת ז', לא פוחתים אך מוסיפים, ומפטירים בנביא, והפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולא אחריה. **גמרא** קריאת התורה רק מעומד, ור' אבהו למד זאת מהפסוק **ואתה פה עמוד עמדי**, ואמר ע"ז ר' אבהו שלולא שכתוב כך אי אפשר לומר כך שכביכול גם הקב"ה עמד, עוד למד מזה ר' אבהו שהרב לא ילמד לתלמיד כשיושב על מיטה והתלמיד על הארץ, שנאמר **ואתה פה עמוד עמדי**.

מימי משה עד ר"ג למדו תורה רק מעומד, ואחר מיתת ר"ג ירד חולי לעולם ולמדו תורה מיושב וע"ז נאמר במשנה משמת ר"ג בטל כבוד תורה,

נאמר אצל משה **ואשב בהר**, ונאמר בפסוק **אחר ואנוכי עמדתי בהר**, רב מבאר שמשל למד בעמידה ושנה בישיבה, ור' חנינא מבאר שלא עמד ולא ישב אלא שחה, ור' יוחנן מבאר שישיבה הכוונה עיכוב כמו שנאמר **ונשב בקדש ימים רבים**, ורבא מבאר שדברים רכים למד בעמידה ודברים קשים בישיבה.

עמוד ב במגילה כשר בשנים, ובתורה קורא רק אחד, ואחד מתרגם, ולא יתרגמו שנים, ובנביא אחד יכול לקרוא ושנים יתרגמו, אך שנים לא יקראו, אך הלל ומגילה יכולים לקרוא עשרה כאחד וגם לתרגם, כיון שזה חביב נותנים השומעים דעתם לשמוע.

אביי אומר שברכה שלאחריה תלויה במנהג, אך לפניו מצוה לברך, כמו שאמר רב יהודה בשם שמואל שכל המצוות מברך עליהם עובר לעשייתן, ועובר הוא לשון הקדמה כמו שר"נ בר יצחק למד מהפסוק **וירץ אחימעץ דרך הככר ויעבור את הכושי**, ואביי למד מהפסוק **והוא עבר לפניו**, או מהפסוק **ויעבור מלכם לפניו** וה' **בראשם**, ורב ששת מקטריזא בירך לפני רב אשי על מקרא מגילה נס ושהחיינו, והברכה לאחריה הרב את ריבנו והדן את דיננו והנוקם את נקמתנו והנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל אויבי נפשינו בא"י הנפרע לישראל מכל צריהם, ורבא אומר הקל המושיע, ורב פפא אומר שיאמר שניהם הנפרע מכל צריהם הקל המושיע.

בשני וחמישי ושבת קורים ג', לרב אסי כנגד תורה נביאים וכתובים, ולרבא כנגד כהנים לויים וישראלים, ומה שאמר רב שימי שלא פוחתים מ' פסוקים כולל וידבר, ריב"ל אמר שזה כנגד י' בטלנים שבביהכנ"ס, ורב יוסף אומר כנגד עשרת הדיברות, ור' יוחנן אומר כנגד י' מאמרות של בריאת העולם, ואף שכתוב ט' פעמים ויאמר, אך בראשית גם נחשב מאמר, שכתוב **בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם**, רבא אומר שאם הראשון קרא ד' פסוקים מתוך העשר הוא משובח וכן השני וכן השלישי, הראשון משובח כמו ששנינו במשנה שתורמים את הלשכה בג' קופות של ג' סאין וכתוב עליהם אב"ג לדעת מי נתם ראשון, והאמצעי משובח שנאמר **אל מול פני המנורה יאירו**

שמצדדים פניהם כנגד נר מערבי והוא כלפי שכינה, ולמד מכך ר' יוחנן שהאמצעי משובח, והאחרון שקרא ד' משובח שמעלים בקדש ואין מורידים, ופעם קרא הראשון ד' פסוקים לפני רב פפא בביהכנ"ס על בי גובר ורב פפא שבח אותו.

למשנתנו הפותח מברך לפניו והחותם מברך לאחריה, ובזמנינו כולם מברכים לפני ואחרי מפני הנכנס מאוחר שיחשוב שאין ברכה לפניו, ומברך אחרי קריאתו מפני היוצאים לפני סוף הקריאה שיחשוב שאין ברכה אחריה.

עולא בר רב שאל את רבא כיצד קוראים את פרשת ר"ח, הרי הפרשה הראשונה היא ח' פסוקים ואם הראשון והשני יקראו ג' פסוקים ישארו רק ב' פסוקים ואין להשאיר פחות מג' פסוקים בפרשה, ואם הראשון והשני יקראו ד' פסוקים ישארו ז', ב' פסוקים בפרשת וביום השבת ופרשת ובראשי חדשיכם היא ה' פסוקים, ואין לומר שהשלישי יקרא שנים ועוד פסוק אחד

דף כב שאין מתחילים בפרשה פחות מג' פסוקים ואם השלישי יקרא ב' ועוד ג' א"כ ישאר ב' פסוקים, אמר רבא שמצאנו במעמדות שקוראים ביום הראשון בראשית ויהי רקיע ופרשה ראשונה קוראים שנים למרות שזה ה' פסוקים, ורב אומר שדולג כלומר שהשני חוזר על הפסוק השלישי ולשמואל פוסק באמצע הפסוק השלישי, ורב סובר שלא מפסיקים בפסוק שלא הפסיק בו משה, ושמואל סובר שמפסיקים, ואף שר' חנינא קרא אמר שהיה לו צער אצל ר' חנינא הגדול ולא התור לפסוק אלא לתשב"ר שעשויים להתלמד, ושמואל סובר שכמו שאצל תשב"ר אי אפשר שלא להפסיק כך בפרשה של ה' פסוקים אי אפשר אחרת, ושמואל לא סובר כרב כי הוא חשש לנכנסים ויוצאים שיחשבו שקוראים פחות מג' פסוקים, וישנה ברייתא שפרשה של ו' פסוקים נקראת בב' קוראים ושל ה' פסוקים בא' ואם הראשון קרא ג' פסוקים קורא השני ב' פסוקים מפרשה זו ועוד פסוק מזו שאחריה, ויש אומרים שיקרא ג', שלא מתחילים בפרשה פחות מג' פסוקים ולא אומרים שדולגים או מפסיקים, ויש לומר ששם יש פרשה אחריה משא"כ כאן אין אפשרות אחרת, ר' תנחום אומר בשם ריב"ל שהלכה כיש אומרים, עוד אמר בשם ריב"ל שכמו שלא מתחילים פחות מג' פסוקים כך לא משאירים פחות מג' פסוקים, ולכאורה זה ק"ו שאם בתחלה שת"ק מיקל מחמירים כיש אומרים, ק"ו שבשירור שת"ק מחמיר שנחמיר, ויש לומר שמצוי יותר שיכנסו מאחרים ולא שכיח שיניחו ס"ת ויצאו, ובדעת ת"ק קשה שאם חששו לשירור בגלל היוצאים מדוע לא נגזור גם בהתחלה בגלל הנכנסים, ויש לומר שהנכנס שואל מה קראו קודם, ובה בר רבא שאל את רב יוסף מה ההלכה ואמר לו כדעת רב שדולג.

הסתפקו כמה קוראים בתענית שהרי אין בו קרבן מוסף כר"ח, או שיש בו תפילה נוספת, ולכאורה יש לדייק מהמשנה שבר"ח ובחזה"מ קוראים ד', משמע שבתענית ג', אך יש לדייק להפך מהרישא, שבשבת ושני וחמישי קוראים ג' משמע שבתענית ד', אלא אין להוכיח מהמשנה, אך יש להוכיח מרב שהגיע לבבל וקרא וברך בתחילה וקא חתם, ומשמע שחשב שיש עולה אחריו וגם לא נפל על פניו כשכנס נפלו על פניהם, ויש לדחות שרב קרא ראשון כמו שרב הונא היה קורא ראשון, אך לכאורה רב הונא קרא ראשון שאפילו ר' אמי ור' אטי הכהנים החשובים בא"י היו כפופים לו, אך בזמן רב היה את שמואל שהיה כהן, ויש לומר ששמואל היה כפוף לו, ורב נהג בו כבוד רק בפניו ומסתבר שרב קרא הראשון שאל"כ מדוע בירך רק בתחילה ואם נאמר שזה היה אחר התקנה מדוע לא בירך בסוף, ויש לומר שרב בירך לפניו בגלל הנכנסים אך לא חשש שיצאו **עמוד ב** וישנה ברייתא מפורשת שכשיש ביטול מלאכה לעם כגון תענית ציבור וט' באב קוראים ג', ובר"ח וחזה"מ שאין ביטול מלאכה לעם קוראים ד', ורב אשי מקשה ששנינו במשנה זה הכלל שביום שיש בו מוסף קוראים ז', ולכאורה בא לרבות תענית ציבור, ולדברי רב אשי המשנה לא כת"ק או כר' יוסי ששנינו בברייתא שאם ט' באב חל בשני או בחמישי קוראים ג' ומפטיר אחד ואם חל בג' או ד' קורא א' ומפטיר א', ול' יוסי תמיד קוראים ג', וא"כ המשנה סוברת ד' לא כאחד מהם, אלא שהכלל במשנה בא לרבות ר"ח וחזה"מ, ואף שזה כתוב להדיא אך זה בא לסימן בעלמא שלא נאמר שחזה"מ שווה ליו"ט, אלא הכלל הוא שכיש בו מעלה על חבירו מוסיפים קורא, ובר"ח וחזה"מ שיש בהם

מוסף קוראים ד', וביו"ט שנוסף איסור מלאכה קוראים ה', וביו"כ שנוסף עונש כרת קוראים ו', ובשבת שיש בו איסור סקילה קוראים ז'. **מה שרב לא נפל על פניו בבבל כי זה היה רצפת אבנים, ושנינו על הפסוק ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה** שדוקא עליה לא משתחוים בארצכם אך בביהמ"ק משתחוים, כדברי עולא שהתורה אסרה רק רצפה של אבנים, ושאר האנשים כרעו כי הם לא היו על רצפת אבנים, ומה שרב לא הלך ליפול עם הציבור כי הוא לא רצה להטריחם, או שרב תמיד היה נופל בפישוט ידים ורגלים, ועולא אמר שהתורה אסרה רק בפישוט ידים ורגלים ורב לא נפל בלי פישוט שלא שינה ממנהגו, וללישנא בתרא רב לא נפל שהוא אדם חשוב ור"א אמר שאדם חשוב לא רשאי ליפול על פניו אלא אם נענה כיהושע בן נון, שכתוב אחר שרע ויאמר ה' אל יהושע קום לך.

קידה היא על אפים כמו שכתוב ותפול בת שבע אפים ארץ, כריעה היא על ברכים, כמו שכתוב **ומכרוע על ברכיו**, השתחואה היא בפישוט ידים ורגלים, כמו שכתוב, **הבוא נבוא אני ואמך ואחך להשתחוות לך ארצה**, ולוי עשה קידה לפני רבי ונעשה צלע, ואף שר"א אמר שאדם לא יטיח דברים כלפי מעלה שאדם גדול והוא לוי הטיח דברים ונעשה צלע, יש לומר ששני הדברים גרמו לו, ר' חייא בר אבין אמר שאביו ורבא הטו על צדם ולא נפלו ממש.

דף כג לר' ישמעאל ביו"ט קוראים ה' וביו"כ ו' ובשבת ז' לא פחות ולא יותר, ולר"ע ביו"כ ז' ובשבת ו' לא פוחתים אך מוסיפים, ולכאורה משנתינו לא כר' ישמעאל שלא מוסיפין בשבת ולא כר"ע שהפך יו"כ ושבת, ורבא אומר שהמשנה כמו ששנו אצל ר' ישמעאל שאומר שבשבת מוסיפים ויש שני תנאים בדעת ר' ישמעאל, והברייתא שאומרת שביו"ט מאחרים לבא וממהרים לצאת וביו"כ ממהרים לבא ומאחרים לצאת ובשבת ממהרים לבא וממהרים לצאת, לכאורה זה כר"ע שביו"כ יש קורא נוסף, יש לומר שגם לר' ישמעאל סדר היום של יוה"כ גדול יותר.

נחלקו ר' יצחק בר נחמני ואחד שעמו, שהוא ר' שמעון בן פזי, או ר' שמעון בן פזי ואחד שעמו שהוא ר' יצחק בר נחמני, או ר' שמואל בר נחמני, אם ג' ה' וז' קוראים הם כנגד פסוקי ברכת כהנים, או כנגד ג' שומרי הסף וה' מרואי פני המלך וז' רואי פני המלך, וכך שנה רב יוסף שזה כנגד שומרי הסף ורואי פני המלך, והקשה אב"י מדוע לא אמר זאת עד עכשיו, אמר רב יוסף לא ידעתי שצריך אתה לכך שמעולם לא נמנעתי מלענות על מה ששאלתם.

יעקב המין שאל את רב יהודה, כנגד מי ו' העולים של יו"כ, אמר לו כנגד ו' שעמדו מימין עזרא וז' שעמדו משמאלו, שנאמר ויעמוד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לזכר ויעמוד אצלו מתתיה ושמע ועניה ואוריה וחלקיה ומעשיה על ימינו, ומשמאלו פדיה ומישאל ומלכיה וחשום וחשבדנה זכריה משולם, ולכאורה מנו כאן ז', יש לומר שזכריה הוא משולם ונקרא כך שהיה שלם במעשיו.

שנו בברייתא שגם קטן נכלל במנין ז' קוראים ואשה מצטרפת, אך אמרו חכמים שאשה לא תקרא בתורה מפני כבוד ציבור, והסתפקו האם מפטיר נכלל במנין ז' או לא, ונחלקו בזה רב הונא ור' ירמיה בר אבא שלדעה אחת הוא נכלל ולדעה שניה אינו נכלל, מי שסובר שאינו נכלל זה כדברי עולא שהמפטיר קורא בתורה מפני כבוד תורה וא"כ אינו נכלל במנין ז', ולכאורה קשה מהברייתא שמפטירים לא פחות מכ"א פסוקים כנגד ז' שקראו בתורה לפחות ג' פסוקים, ואם נאמר שהמפטיר אינו נכלל בז' א"כ יפטירו בכ"ד פסוקים, ויש לומר שכיון שהוא קורא מפני כבוד תורה עמוד ב לא קוראים כנגדו, ומקשה רבא שהפטרת עלולותיכם ספו אינה כ"א פסוקים, יש לומר שכיון שנגמר הענין קוראים פחות מכ"א, ולכאורה משמע שאם לא נגמר הענין לא קוראים פחות מכ"א, אך רב שמואל בר אבא אמר שהמפטיר לפני ר' יוחנן ואמר לו להפסיק אחר י' פסוקים אף שלא נגמר הענין, ויש לומר שמדובר שיש מתורגמן, כמו שאמר רב תחליפא בשם שמואל שרק במקום שאין מתורגמן אינו פוסק פחות מכ"א.

משנה לא פורסים על שמע בלי עשרה, וכן לא עוברים לפני התיבה ולא נושאים כפים ולא קוראים בתורה ולא מפטירים בנביא ולא עושים מעמד ומושב ולא אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים וברכת חתנים וזימון בשם פחות מ"י, ופדיון קרקע של הקדש צריך ט' וכהן וכן בפדיון אדם. גמרא ר' יוחנן למד מהפסוק ונקדשתי בתוך בני ישראל שאין דבר שבקדושה פחות מ"י, ור' חייא אומר שלומדים גזירה שוה תוך תוך ממה שכתוב הבדלו מתוך העדה ושם לומדים גזירה שוה עדה עדה מהפסוק עד מתי לעדה הרעה הזאת, והמרגלים היו עשרה וגם בדבר שבקדושה צריך י'.

מעמד ומושב צריך י' כיון שצריך לומר עמדו יקרים עמדו שבו יקרים שבו ואין דרך ארץ בפחות מ"י.

ברכת אבלים הוא ברכת רחבה שר' יצחק אמר בשם ר' יוחנן שברכת אבלים י' ואבלים לא מהמנין וברכת חתנים י' וחתנים מהמנין.

פדיון קרקעות בעשרה, ושמואל למד שכתוב י' פעמים כהן בפרשה, אחד לגוף הפרשה, והשאר אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ט' ישראלים וכהן אחד, אך ניתן היה לומר ה' כהנים וה' ישראלים.

שנינו במשנה שפדיון אדם בעשרה ולכאורה אדם אינו קדוש, ור' אבהו אומר שמדובר שאמר דמי עלי ששמים אותו כעבד שהוקש לקרקעות שכתוב והתנחלתם אותם לבניכם אחריכם לרשת אחוזה.

משנה הקורא בתורה לא יפחות מג' פסוקים ולא יקרא יותר מפסוק א' למתורגמן.

דף כד בנביא קורא ג' פסוקים ואם שלשתן ג' פרשיות קוראים א' א', בנביא מדלגים ולא בתורה ומדלג עד כדי שהמתורגמן לא יפסוק. גמרא רב אסי אומר שג' פסוקים כנגד תורה נביאים וכתובים.

ג' פרשיות סמוכות בנביא כגון **כה אמר ה' חנם נמכרתם, כה אמר ה' אלוקים מצרים ירד עמי בראשונה, ועתה מה לי פה נאם ה'.**

בקריאה בתורה לא מדלגים, וקשה ששנינו שהכה"ג ביהו"כ קרא אחרי מות וגם אך בעשור, אומר אב"י שמוטר לדלג תוך כדי שמתרגם המתורגמן, אך קשה שבברייתא שנו על כך שמדלגים בנביא ולא בתורה ובנביא עד כדי שלא יפסוק המתורגמן ומשמע שבתורה כלל לא מדלגים, ומבאר אב"י שבענין אחד מדלגים גם בתורה, ובנביא מדלגים גם בכ' ענינים, ובתנאי שעדיין לא הפסיק המתורגמן, ובברייתא נוספת שנינו שלא מדלגים מנביא לנביא ובתרי עשר מדלגים מנביא לנביא, אך לא ידלג מסוף הספר לתחילתו.

משנה המפטיר בנביא הוא פורס על שמע ועובר לפני התיבה ונושא כפיו, ואם קטן הפטיר אביו או רבו עוברים בשבילו, קטן יכול לקרוא בתורה ולתרגם אך לא יפרס על שמע ולא יעבור לפני התיבה ולא ישא כפיו, פוחח פורס על שמע ומתרגם אך אינו קורא בתורה ואינו עובר לפני התיבה ולא נושא כפיו, סומא פורס את שמע וגם מתרגם, ולר' יהודה מי שלא ראה מאורות מימיו אינו פורס על שמע. **גמרא** לרב פפא המפטיר עובר לפני התיבה מפני כבודו, ולרבה בר שימי כדי שלא יבואו למריבה, והנ"מ ביניהם כשעושה בחינם, ולכאורה במשנה שנינו שבקטן אביו או רבו עוברים עבורו, והרי לא שייך בו מריבה, אך יש לומר שגם לא שייך בו כבוד, אלא ששייך בו כבוד אביו או רבו עמוד ב וא"כ שייך מריבה באביו או רבו.

עולא בר רב שאל את אב"י אם קטן פוחח יכול לקרוא בתורה, אמר לו אב"י מדוע אינך מסתפק בקטן ערום, אלא פשוט שחסר בכבוד ציבור, א"כ גם בפוחח חסר בכבוד ציבור.

לר' יהודה סומא לא פורס על שמע ואמר לו שהרבה צפו במרכבה ולא ראוה מימיהם, אמר ר' יהודה ששם זה שייך בהבנת הלב ומי שמכוון יודע, אך ברכת המאורות תלוי בהנאה וסומא לא נהנה בזה מעולם, וחכמים סוברים שיש לו הנאה כדברי ר' יוסי שאמר שכל ימיו הצטער להבין את הפסוק והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפילה ומה אכפת לעוור אם יש אפילה או אור, עד שפעם גגש עוור שהולך באפילה עם אבוקה, ושאל אותו מה היא עוזרת לך, אמר לו הסומא שכשיש אבוקה בידי רואים אותי בני אדם ומצילים אותי מבורות קוצים וברקנים.

משנה כהן שיש בידיו מומים לא ישא כפיו, ולר' יהודה גם מי שידיו צבועות בסטיס לא ישא כפיו מפני שהעם מסתכלים בו. **גמרא** המומים במשנה הם בפניו ידיו ורגליו, וריב"ל אומר שמי שידיו מוכתמות לא ישא כפיו, ובברייתא הוסיפו גם כשהן עקומות ועקושות לצד, רב אסי אומר שחפ"א ובית שאן ואנשי טבעון לא ישאו וכן שנינו בברייתא שאנשי חיפה ובית שאן ואנשי טבעון לא ישאו כפיהם מפני שהם מחליפים א' בע' וע' בא', ור' חייא אמר לר' ישאון רבי שאם היית לוי היית פסול לדוכן שקולך עבה, ואמר לאביו ואמר לו רבי שיגיד לר' חייא שכשהוא מגיע לפסוק וכתתי לה' הוא מחורף ומגדף כיון שר' חייא היה מחליף ח' בה'.

רב הונא אומר שמי שעניו זולפות לא ישא כפיו, ואמנם שכינו של חב הונא היה לו כך ובכל זאת נשא כפיו אלא שהיו רגילים לכך בעירו, וכן שנינו בברייתא שזבלגן לא ישא כפיו ואם היה דש בעירו מותר, י' יוחנן אומר סומא בעין אחת לא ישא כפיו, ושכינו של ר' יוחנן נשא כפיו אף שהיה סומא בעין אחת כי היו רגילים לכך בעירו, וכן שנו בברייתא.

לר' יהודה מי שידיו צבועות לא ישא כפיו ואם מלאכת אנשי עיו בצבע מותר.

משנה מי שאומר שאינו עובר לפני התיבה בבגדים צבועים לא יעבור אף בלבנים, וכן האומר אינו עובר בסנדל לא יעבור אף כשהוא יחף, מי שעושה את התפילין שלו עגולות זה סכנה ואין בהם מצוה, אם נתן התפילין על מצחו או על פס ידו זה דרך המינים, אם ציפן זהב ונתנם על שרולו בחוץ זה דרך החיצונים. **גמרא** מי שאומר שאינו עובר בצבועים חוששים שנזרקה בו מינות.

תפילין עגולות זה סכנה ואין בהם מצוה, ולכאורה יש לדייק מהמשנה שתפילין מרובעות זה הלכה למשה מסיני, ורבא מוסיף שזה בתפר ויהיה מרובע שהאלכסון כהלכתו, ורב פפא דוחה שהמשנה דיברה בעגול כאגוז ויתכן שעגול כביצה אינו פסול.

דף כה משנה מי שאומר שרק טובים יברכו את ה', זה דרך מינות והאומר על קן ציפור יגיעו רחמיך ועל טוב יזכר שמך, או שאומר מודים מודים משתקים אותו, מי שמכנה בעריות משתקים אותו, המתרגם את הפסוק **מזרעך לא תתן להעביר למולך** לא תתן להעבירו לארמית משתקים אותו בניזיפה. **גמרא** האומר מודים מודים נראה כב' רשויות, וכן האומר על טוב יזכר שמך ומשמע שעל רע לא, והרי שנינו שחייב אדם לברך על הרעה כמו שהוא מברך על הטובה, ועל קן ציפור נחלקו ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבידא בא"י, או שהוא מקיל קנאה במעשה בראשית, או שהוא עושה את מידותיו של הקב"ה רחמים ואינם אלא גזירות, אחד ירד לפני רבה והתפלל אתה חסת על קן ציפור חוס ורחם עלינו, אמר רבה כמה הוא יודע לרצות לקונו, אמר אב"י והרי שנינו משתקים אותו ובאמת רבה רצה לחדד את אב"י.

אדם אחד ירד לפני ר' חנינא ואמר הקל הגדול הגיבור והנורא האדיר החזק והאמיץ, אמר לו ר' חנינא סיימת לשבח את אדונך שאומרים רק ג' את הכינויים כי משה כתבם בתורה, ואנשי כנסת הגדולה תקנום בתפילה, אך כשאתה מוסיף זה כמו המשל לאדם שהיה לו אלף אלפי אלפים דינרי זהב, וקלסוהו בכסף וזה גנאי לו.

ר' חנינא אומר הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שנאמר **ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה**, וכי יראה היא דבר קטן, ואמנם אצל משה היא דבר קטן, כמו אדם מבקשים ממנו כלי גדול ויש לו, זה נחשב לו כקטן, ואם מבקשים כלי קטן ואין לו, זה נחשב לו כגדול.

ר' זירא אומר שהאומר שמע שמע הוא כאומר מודים מודים, אך קשה מבריייתא שאומרת שהקורא שמע וכופלו זה מגונה, ומשמע שלא משתיקים אותו, ויש לומר שאם חוזר על כל מלה זה מגונה אך לא משתיקים, אך כשחוזר על כל הפסוק זה כב' רשויות, ורב פפא שאל שאולי פעם ראשונה שקרא הוא לא כיון, אמר לו רבא וכי הוא נוהג בהקב"ה כחבר שדיבר בלי כוונה, ואם לא כיון מכים אותו בקורנס נפחים עד שיכוון.

המכנה בעריות מבאר רב יוסף שאומר שכוונת הפסוק **ערות אביך לא תגלה** קלון אביו וקלון אמו.

מי שמתרגם לא תתן להעביר למולך שהכוונה לא תתן להעביר בארמית, ומבאר ר' ישמעאל שאומר שהפסוק מדבר על יהודי שנשא כותית והוליד ממנה בן לע"ז.

משנה מעשה ראובן בתורה נקרא אך לא מתרגמים אותו, ומעשה תמר קוראים ומתרגמים, מעשה עגל הראשון קוראים ומתרגמים, ומעשה עגל השני קוראים ולא מתרגמים, ברכת כהנים ומעשה דוד ואמנון קוראים ולא מתרגמים, לא מפטירים במרכבה, ור' יהודה מתיר, ור"א אומר שלא מפטירים בהודע את ירושלים. **גמרא** שנו חכמים שיש נקראים ומתרגמים אותם, ויש שלא מתרגמים, ויש שלא קוראים אותם כלל, מעשה בראשית קוראים ומתרגמים, והחידוש הוא שלא חוששים שישאלו מה למעלה ומה למטה, **עמוד ב** מה לפניו ומה לאחור, מעשה לוט ובנותיו קוראים ומתרגמים והחידוש הוא שלא חוששים לכבודו של אברהם, מעשה יהודה ותמר קוראים ומתרגמים, והחידוש הוא שאין כאן חשש לכבודו של ישראל כי נוח להם שיהיה להם כפרה, קללות וברכות קוראים ומתרגמים, והחידוש הוא שלא חוששים שיפוג לבם של הציבור, אזהרות ועונשים קוראים ומתרגמים והחידוש הוא שלא חוששים שיעבוד מיראה, מעשה אמנון ותמר ואבשלום קוראים ומתרגמים, והחידוש הוא שלא חוששים לכבודו של דוד, מעשה פילגש בגבעה קוראים ומתרגמים והחידוש הוא שלא חוששים לכבודו של בנימין, פרשת הודע את ירושלים קוראים ומתרגמים והחידוש הוא שלא כר"א שלא קוראים אותה, שהיה מעשה שאדם אחד קרא אותה לפני ר"א ואמר לו ר"א עד שאתה בודק בתועבות ירושלים לך תבדוק בתועבות אמך ובאמת בדקוהו ומצאו בו שמץ פסול.

מעשה ראובן קוראים ולא מתרגמים ואדם אחד קרא לפני ר' חנינא וכן גמליאל **ויהי בשכן ישראל** ואמר למתורגמן שלא יתרגם אלא את האחרון, ושבוהו חכמים, מעשה עגל השני קוראים ולא מתרגמים, וזה מתחיל בפסוק ויאמר משה עד וירא משה, ואמר ר"ש בן אלעזר שאדם יזהר בתשובותיו שממה שהשיב אהרן למשה פקרו המערערים, שאהרן אמר ואשליכהו באש ויצא העגל הזה.

ברכת כהנים קוראים ולא מתרגמים שכתוב ישא, ויאמרו שיש נשיאות פנים.

מעשה אמנון ודוד לא קוראים ולא מתרגמים, ומה ששנינו לעיל שמעשה אמנון ותמר קוראים, זה במקום שלא כתוב אמנון בן דוד, וכשכתוב אמנון סתם קוראים.

הפסוקים שכתובים בתורה בגנאי קוראים אותם לשבח כגון ישגלנה קוראים ישכנה, בעפולים קוראים בטחורים, חריונים קוראים דביונים, לאכול את חוריהם ולשתות את מימי שיניהם, קוראים לאכול את צואתם ולשתות את מימי רגליהם, למחראות קוראים למוצאות, ור"י יהושע בן קרחא אומר שקוראים למחראות כשמים לגנאי לע"ז, ור"ב אמר שכל הליצנות אסורה מלבד ליצנות מע"ז שמוותרת, כמו שכתוב **כרע בל קרס** נבו וכתוב **קרסו יחדיו לא יכלו מלט משא**, ור"י יגאי הביא מהפסוק **לעגלות בית אוון יגורו שכן שומרון כי אבל עליו עמו וכמרו עליו יגילו על כבודו כי גלה ממנו**, ויש לקרוא כבידו, ורב הונא בר מנחם אומר בשם רב אחא בר איקא שמותר ליהודי לומר לעכו"ם שיקח את הע"ז ויניחנו בש' ת' שלו, ורב אשי אמר שמי שיש עליו שמועות רעות ניתן לקרוא לו בן גירחא, ומי שיש עליו שמועות טובות מותר לשבחן, והמשבחו ינחו ברכות על ראשו.

פרק בני העיר

משנה בני העיר שמכרו את רחוב העיר יקנו בדמיו ביהכנ"ס, ואם מכרו ביהכנ"ס לוקחים בדמיו תיבה, אם מכרו תיבה יקנו בדמיה מטפחת ספרים,

דף כו מכרו מטפחות קונים ספרי נ"ך מכרו ספרים קונים ס"ת, אך אם מכרו תורה לא יקחו ספרים, מכרו ספרים לא יקחו מטפחות, מטפחות לא יקנו תיבה, תיבה לא יקנו ביכנ"ס, מכרו ביכנ"ס לא יקנו רחוב, וכן במותר דמיהם. **גמרא** ר' יוחנן אומר שהמשנה סתמה כדעת ר' מנחם בר' יוסי, אבל לחכמים אין קדושה ברחוב, וטעמו של ר' מנחם כיון שהציבור מתפללים בו בתעניות ומעמדות, ולחכמים זה לא נחשב כיון שזה רק אקראי.

ר' שמואל בר נחמני אומר בשם ר' יונתן שמוכרים רק ביכנ"ס של כפרים, אך של כרכים שמגיעים אליו גם מהעולם לא ניתן למכור, שהוא נחשב של רבים, ורב אשי אמר שבחכנ"ס של מתא מחסיא אף שרבים באים אליו אך כיון שנבנה על דעתו יכול למכרו אם רוצה, ומה ששנינו בברייתא שמכרו לר"א ביכנ"ס של צורפי נחושת ועשה בו כל צרכיו למרות שזה של כרכים, יש לומר שהוא היה קטן והם עשאוהו, ומה שלמדו בברייתא מהפסוק **בבית ארץ אחוזתכם**, שרק בבית אחוזה יש טומאת נגעים ובירושלים אין טומאת נגעים, ור' יהודה אמר שהוא שמע שרק במקום מקדש בלבד אין טומאה, ומשמע שבשאר ביכנ"ס ובתי מדרשות יש טומאה, ולכאורה זה של כרכים ואינו ירושה, ויש לומר שר' יהודה אמר ששמע שרק במקום מקודש אין טומאה, ונחלקו, ש"ת"ק לא התחלקה ירושלים לשבטים, ולר' יהודה התחלקה לשבטים, ששנינו בברייתא שבחלקו של יהודה היו הלשכות והעזרות, ובחלקו של בנימין היו האולם וההיכל וקודש הקדשים, ויצאה רצועה מחלקו של יהודה לחלק בנימין ושם נבנה המזבח ובנימין הצדיק הצטער עליה כל יום לבלעה, שנאמר **חופף עליו כל היום**, ולכן זכה שנעשה אכסניה לשכינה, וישנה ברייתא אחרת שלא משכירים בתים בירושלים מפני שאינה שלהם, ור"א אומר שאפילו לא מיטות, ולכן בעלי האכסניות נטלו את עורות הקדשים בכח, ואב"י למד מכך שדוך ארץ להשאיר קנקן חרס ועורות לאכסניתו.

רבא אומר שלא מורידים מקדושה רק כשלא מכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, אך אם מכרו ז' טובי העיר במעמד אנשי העיר **עמוד ב** יכולים למכרו אפילו לעשות שם שיכר, לרבינא היה תל של ביכנ"ס ושאל את רב אשי אם מותר לו לזרוע שם, אמר לו שיכול לקנותו מז' טובי העיר במעמד אנשי העיר, ואז יכול לזרוע שם. **רמי בר אבא** בנה ביכנ"ס והיה שם ביכנ"ס עתיק, ושאל אם יכול להביא ממנו לבנים וקורות לבנות החדש, שאף שרב חסדא אמר שאין להרוס ביכנ"ס קודם שבנו החדש שחששו לפשיעה, אך כאן סותרו לצורך הבנין החדש, ורב פפא ורב הונא אסרו. **רבא אומר** שניתן להחליף ולמכור ביכנ"ס אך לא להשכיר ולמשכן שאז הוא עדיין בקדושתו, וכן ניתן להחליף לבנים אך לא להלוותו, ודוקא בישן אך בחדש שנעשה לשם ביכנ"ס מותר, ואף ששנינו

שהזמנה מועילה זה דוקא באורג בגד למת, אך כאן זה שלב קודם כמו טויה ע"מ לארוג, ונחלקו רב אחא ורבינא כשבני העיר נתנו במתנה אם מותר לצורך חול, שהאוסר סובר שבמה פקעה הקדושה, והמתיר סובר שלא נותנים לחינם, וא"כ מתנה כמכר.

תשמישי מצוה נזרקים ותשמישי קדושה נגנזים, סוכה לולב שופר ציצית הם תשמישי מצוה, אמתחת ספרים, וספרים, ותפילין, וכן תיק של ס"ת, ונרתיק של תפילין ורצועתיהם, הם תשמישי קדושה, רבא אומר שפעם חשב שבימה של עץ היא תשמיש של תשמיש ומותר ואחר שראה שמניחים עליה ס"ת אמר שזה נקרא תשמישי קדושה ואסורים, ופעם הוא חשב שיריעה שעוטפת את הארון בתוכו מותרת ואחר שראה שעוטפים ומניחים בה ס"ת אמר שזה תשמישי קדושה ואסורים, ארון שהתקלקל מותר לעשות ממנו ארון קטן אך לא לעשותו בימה, ופרוכת שבלתה מותר לפרסה על ספרים אך לא לחומשים, תיק של חומשים וארגז של ספרים נחשבים תשמישי קדושה ואסורים, והחידוש הוא שלא נאמר שהם לא נעשו לכבוד אלא רק לסתם שמירה.

היה ביהכנ"ס של יהודים מרומי שפתוח לחדר עם מת, ורצו כהנים להכנס לשם, אמר רבא שיניחו שם את התיבה שזה כלי עץ שעשוי להיות מונח, שחוצץ מטומאה, אמרו לרבא שלעתים מטלטלים אותו כש"ס"ת עליו וא"כ הוא כלי המיטלטל מלא וריקן שאינו חוצץ, אמר רבא שא"כ אי אפשר.

מר זוטרא אומר שמטפחות ספרים שבלו עושים מהם תכריכים למת מצוה וזה גניזתם.

רבא אומר שס"ת שבלה גונזים אותו אצל ת"ח ואפילו אצל שונה הלכות, ורב אחא בר יעקב אומר שיניחוהו גם בכלי חרס שכתוב ונתתם בכלי חרס למען יעמוד ימים רבים.

רב פפי אומר בשם רבא שניתן לעשות מביכנ"ס בית מדרש אך לא עושים בית מדרש לביכנ"ס, ורב פפא אמר בשם רבא שעושים מבית מדרש ביהכנ"ס ולא להפך,

דף כז רב אחא אמר שמסתבר כרב פפי שריב"ל אמר שמותר לעשות מביכנ"ס בית מדרש.

בר קפרא דרש בפסוק **וישרוף את בית ה' ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלים ואת כל בית גדול שרף באש**, בית ה' זה ביהמ"ק, בית המלך זה הפלטרין שלו, ובית גדול נחלקו בו ר' יוחנן וריב"ל אם זה מקום שמגדלים בו תורה או תפילה, שעל תורה נאמר **ספרו נא הגדולות אשר עשה אל ישע** והוא עשה ברחמים, וריב"ל הוא הסובר שתורה גדולה יותר שהרי הוא אמר שמותר לעשות מביכנ"ס בית מדרש.

הסתפקו אם מותר למכור ס"ת ישן כדי לקנות חדש, שאינו מעלה אותו וא"כ אסור, או שכיון שאי אפשר להעלותו יותר א"כ מותר, ולכאורה יש להוכיח ממה ששנינו שאם מכרו ס"ת לא יקחו ספרים ומשמע שס"ת אחר מותר לקנות, ויש לדחות שהמשנה דיברה בדיעבד והשאלה היא לכתחילה, ולכאורה יש להוכיח ממה ששנינו שגוללים ס"ת במטפחות של חומשים, וכן חומשים במטפחות של נביאים וכתובים, אך לא ג"כ במטפחות של חומשים ולא חומשים במטפחות של ס"ת, וכתוב שגוללים ס"ת בשל חומשים, ומשמע שבשל ס"ת אחר לא גוללים, אך יש לדייק בסיפא שלא עוטפים חומשים במטפחות ס"ת, ומשמע שס"ת מותר במטפחת של ס"ת אחר, אלא אין להוכיח מכאן, ובברייתא אחרת שנינו שמניחים ס"ת על תורה, ותורה על חומשים, וחומשים על נביאים וכתובים, ולא מניחים נביאים על חומשים ולא חומשים על תורה, ומשמע שס"ת על ס"ת מותר, ויש לדחות שהנחה מותר כיון שאי אפשר שלא להניח ס"ת על ס"ת, שאל"כ אין ניתן לכרוך ס"ת הרי דף יושב על חבירו אלא שאי אפשר אחרת, ויש להוכיח ממה שאמר ר' יוחנן בשם רשב"ג שאסור למכור ס"ת ישן לקנות בו חדש, ויש לדחות שרשב"ג דיבר באופן שחוששים לפשיעה אך כן כשהוא כבר כתוב ומונח האם מותר לקנות בדמי ס"ת אחר, ויש להוכיח מדברי ר' יוחנן שאמר בשם ר"מ שלא מוכרים ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה א"כ מותר להחליף תורה בתורה, ויש לדחות שלימוד הוא חשוב יותר שהוא מביא לידי מעשה, ולצורך לישא אשה מותר שהרי נאמר **לא תהוהו בראה לשבת יצרה**, אך תורה לתורה אסור.

אין למכור ס"ת אף כשאינו צריך לו, ורשב"ג הוסיף שאפילו אין לו מה לאכול ומכר ס"ת או שמכר את בתו אינו רואה בזה סימן ברכה.

מכרו והותירו זה כמו דמיהן, ורבא אומר שרק מכרו והותירו אסור אך אם גבו והותירו מותר, ואב"י מקשה ששנינו בברייתא שלא משנים כשלא התנו אך כשהתנו מותר אף לדוכסוסיא, ואם מדובר שמכרו והותירו מה מועיל תנאי אלא שגבו והותירו ובכ"ז צריך

תנאי, ויש לומר שמדובר שמכרו והותירו ויש להוסיף שכשלא התנו ז' טובי העיר אסור לשנות אך אם התנו מותר אפילו לדוכסוסיא, ואב"י שאל תלמיד שהיה מסדר משניות לפני רב ששת האם שמע ממנו מה הכוונה דוכסוסיא, ואמר לו שרב ששת הסביר שזה פרש העיר, ואמר אב"י שאם שומעים משהו שלא מבינים יש לשאול את מי שמצוי לפני חכמים שאי אפשר שלא ישמע מאדם גדול.

ר' יוחנן אומר בשם ר"מ שבני עיר שהלכו לעיר אחרת ופסקו להם צדקה יוכלו להביאה עמם ויפרנסו בה את עניי עירם וכן שנו בברייתא והברייתא הוסיפה שיחיד שהלך לעיר אחרת ופסק שם צדקה תנתן לעניי אותה העיר, רב הונא גזר תענית ונכנס אצלו רב חנה בר חנילאי וכל בני עירו והטיל צדקה עליהם ונתנו לו וכשרצו לחזור לעירם אמרו לו החזר לנו את הצדקה ונפרנס בה את עניי עירנו, אמר להם **עמוד ב** שהברייתא דיברה רק כשאין שם חבר עיר, וכשיש שם חבר עיר ינתן להם וגם עכשיו עניי העיר מוטלים עלי.

משנה לר"מ לא מוכרים דבר של רבים ליחיד שמורידים אותו מקדושתו, אמרו לו שלדבריו גם לא ימכרו של עיר גדולה לעיר קטנה. **גמרא** ר"מ סובר שמעיר גדולה לקטנה היה קדושה ונשארה קדושה, אך כשמשנים ליחיד אין בזה קדושה, ולרבנן אם יש לחשוש א"כ גם לקטנה יש חסרון כיון שברוב עם הדרת מלך.

משנה לר"מ מוכרים ביכנ"ס על תנאי שאם ירצו יחזירוהו, ולחכמים מוכרים אותו לעולם, חוץ מלד' דברים: מרחץ בורסקי טבילה ולבית המים, ולר' יהודה ניתן למכרה לשם חצר והקונה עושה בו מה שרוצה. **גמרא** לר"מ ניתן להחזיר, אך קשה שאסור להשתמש מצד ריבית, ור' יוחנן אומר שזה כר' יהודה שאין איסור בדבר שמצד אחד יהיה בו ריבית, ששנינו שלת"ק אם היה נושה מנה בחבירו ועשה לו את שדהו מכר אם המוכר אוכל פירות בינתים מותר, ואם לא אסור, ולר' יהודה מותר גם כשהקונה אכל פירות ור' יהודה הביא מעשה בביתוס בן זונין שעשה שדהו מכר ע"פ ר"א בן עזריה והוא היה הקונה ואכל פירות, אמרו לו שהוא היה המוכר, ונחלקו, שלת"ק צד אחד בריבית אסור, ולר' יהודה מותר, ורבא אומר שלכו"ע אסור צד אחד בריבית, ונחלקו, שת"ק אסר ריבית ע"מ להחזיר ור' יהודה מתיר.

רב יהודה אומר בשם שמואל שמותר להשתין תוך ד' אמות של תפילה, ורב יוסף אומר שזה משנה מפורשת שר' יהודה אמר שמוכרים לשם חצר והקונה יעשה מה שירצה, וחכמים חלקו רק בביהכנ"ס שקדושתו קבועה אך ד' אמות שאינם קבועים לכו"ע מותר, ותלמיד שנה לפני ר"נ שהמתפלל מרחיק ד' אמות ומשתין, והמשתין מתרחק ד' אמות ומתפלל, ואמר לו ר"נ שבמשתין שרוצה להתפלל שנינו במשנה כמה ירחיק מהם ומן הצואה ד' אמות אך המתפלל לא צריך להרחיק ד' אמות להשתין שאל"כ יש לקדש את כל שבילי נהרדעא, אלא יש לשנות שצריך לשהות כדי הילוך ד' אמות, אך במשתין יש לשהות בגלל הניצוצות, אך קשה מדוע המתפלל צריך לשהות, ורב אשי אומר שתוך הילוך ד' אמות עדיין תפלתו סדורה בפיו ושפתיו מרחשות תפילה.

תלמידי ר' זכאי שאלוהו מדוע האריך ימים, אמר להם מעולם לא השתנתי בתוך ד' אמות של תפילה, ולא כניתי שם לחבירי ולא בטלתי קידוש היום והיתה לי אמא זקינה שמכרה כיפה שבראשה עבור יין לקידוש, ובזכות זה כשהיא מתה היא הורישתה לו ג' מאות גרבי יין, וכשהוא מת הוא הניח לבניו ג' אלפים גרבי יין, רב הונא היה חגור בגמי ועמד לפני רב, ושאל אותו רב היכן אבנטך אמר לו משכנתי אותו כדי לקנות יין לקידוש, אמר לו יהי רצון שתתכסה בבגדי משי, וכשרבה בנו התחתן ישן רב הונא שהיה גוף על מיטה ונתנו בנותיו וכלותיו את מעיליהן עליו עד שהתכסה בבגדי משי, וכשרב שמע על כך הקפיד על רב הונא מדוע כשרכזו אז לא אמר וכן למר.

תלמידי ר"א בן שמוע שאלוהו בזכות מה האריך ימים, אמר להם מעולם לא עשיתי קפנדריא בביהכנ"ס ולא פסעתי על ראשי עם קדוש ולא נשאתי כפי ללא ברכה, וכן תלמידי ר' פרידא שאלוהו מדוע האריך ימים אמר להם מעולם לא הקדימני אדם בבית המדרש,